

Homogeenisen kolmannen kertaluvun lineaariyhtälön yleinen ratkaisu

Kolmannen kertaluvun lineaarisella ja homogeenisella differentiaaliyhtälöllä

$$(x-1)y''' - xy'' + y' = 0$$

on ilmeisestikin ratkaisuna vakiofunktio, esimerkiksi $y_1(x) = 1$. Koska kerroinfunktioiden $x-1$, $-x$ ja 1 summa on $= 0$, on ratkaisuna myös eksponenttifunktio $y_2(x) = e^x$. Melko helposti on havaittavissa, että lisäksi funktio $y_3(x) = x^2$ toteuttaa yhtälön.

Lineaarista ja homogeenista yhtälöä koskeva teoria sanoo tällöin, että yhtälön yleinen ratkaisu saadaan näistä:

$$y = C_1 + C_2 e^x + C_3 x^2.$$

Edellytyksenä on, että funktiot 1 , e^x ja x^2 ovat lineaarisesti riippumattomia. Näin kuitenkin on, mikä nähdään esimerkiksi sijoittamalla testiyhtälöön $\lambda_1 + \lambda_2 e^x + \lambda_3 x^2 = 0$ arvot $x = 0$, $x = 1$, $x = -1$ ja ratkaisemalla saatu lineaarinen yhtälöryhmä

$$\begin{cases} \lambda_1 + \lambda_2 = 0, \\ \lambda_1 + e\lambda_2 + \lambda_3 = 0, \\ \lambda_1 + \frac{1}{e}\lambda_2 + \lambda_3 = 0. \end{cases}$$

Saatu yleinen ratkaisu on kaikkialla säännöllinen. Differentiaaliyhtälö ei kuitenkaan täytä alkuarvoprobleeman ratkaisun olemassaoloa koskevan lauseen ehtoja. Normaalimuodossa differentiaaliyhtälö nimittäin on

$$y''' - \frac{x}{x-1}y'' + \frac{1}{x-1}y' = 0,$$

joten vaatimukset kerroinfunktioiden jatkuvuudesta eivät täyty välillä, joka sisältää pisteen $x = 1$. Ratkaisujen kannalta ei tämä piste kuitenkaan näytä poikkeukselliselta ainakaan ensi näkemältä. Se on kuitenkin piste, jossa yhtälön ratkaisu ei toteuta mitä tahansa alkuehtoa. Yleisen ratkaisun derivaatat nimittäin ovat

$$y' = C_2 e^x + 2C_3 x \quad \text{ja} \quad y'' = C_2 e^x + 2C_3,$$

ja pisteessä $x = 1$ nämä saavat saman arvon vakioista C_2 ja C_3 riippumatta. Ratkaisua ei siis löydy, jos alkuehdossa vaaditaan, että $y'(1)$ ja $y''(1)$ saavat eri suuret arvot.

Linkkejä

[homogeenisen yhtälö ratkaisujoukko](#)
[lineaarinen riippumattomuus](#)
[lineaariyhtälön ratkaisun olemassaolo](#)
[alkuehto](#)